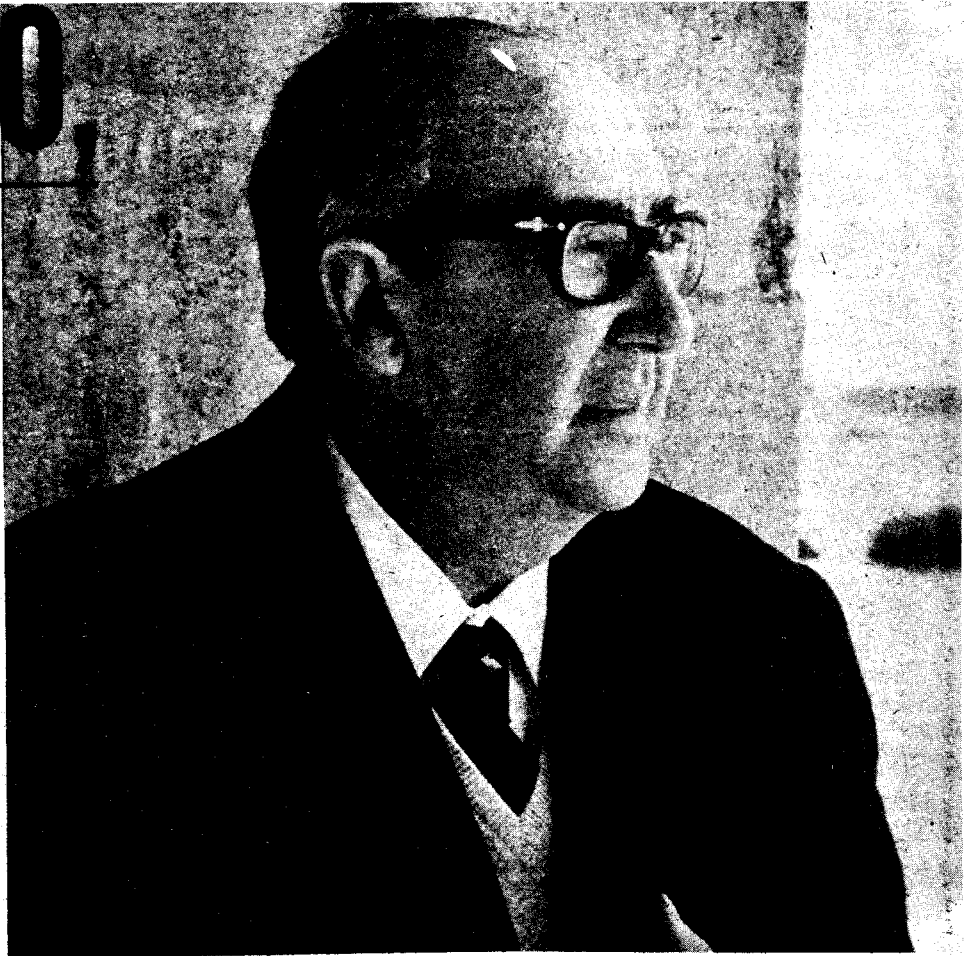

TESTIGO DUN TEMPO

Por María Xosé Porteiro —
e Xosé Antonio Perozo

Se cadra, a historia daqueles homes principio dos tempos do Seminario, e xeracionalmente, pódese encadrar baixo estas maiúsculas xenericas, pero o certo é que logo viu a grande desfeita do 36 abrindo un paréntese nas súas vidas, pra algúns nas súas ideoloxías, pra todos, na súa lingua, que daría cabo parcialmente, nos anos cincuenta. E tamén como a xeración do cincuenta etiquetaron a estes escritores e pensadores galegos que erguendo o seu idioma coma unha grimpola, escomenzaron unha loita cultural na posguerra. Podemos afirmar que na década dos cincuenta se chantan os alicerces enriba dos que se sostén a verdadeira cultura galega moderna e Alvarounqueiro, poeta xornalista, escritor, home coa memoria naquel tempo, aseguranolo.

—“Sí, sin duda ningunha. Todo arrinca de ahí”.

—Despois de dez anos de posguerra morre Castelao no exilio o tempo que remata a “corentena internacional” a que estaba sometida España. Unha pequena ledicia no rexime franquista tradúcese nunha norma estabilización que permite os escritores galegos publicarlí na súa lingua tateando coleccións coma a “Benito Soto” de Pontevedra; ou pensar na creación dunha editorial coma Galaxia.

—“Pensabamos que a situación do ano coarenta, esa situación de cerco, de discriminación, que evidentemente, non se podía prolongar pero de feito prolongábase. Hai que ter en conta, por exemplo, como foi degolada a páxina de letras de “La Noche” de Santiago, que a propia Editorial Galaxia, desde se fundou, e durante moitos anos e baixo sucesivos ministros, non foi incluída no Rexistro de Editoriais, de modo que había sempre unha barreira, un conxunto de dificultades, ademais derivadas das propias dificultades económicas, o lanzar a rúa un libro en galego. Era realmente como xogar a lotería, naide sabía si ese libro galego íbase vender ou non. Houbo “Comaros Verdes” de Aquilino Iglesia Alvariño, en fin, nun momento difícil, e eu recordarei sempre as dificultades que tiña Tomás Garcés en Cataluña pra editalo seu librado de dez poetas galegos traducidos ó catalán, porque ó catalán podíase traducir do grego e do latín, pero non se podía traducir do francés e moito menos do galego ou do vasco; entón eu quixenlo editar aquí en Galicia e non houbo posibilidade. O Delegado de Información e Turismo da

Coruña, impediuno. Por fin editouno il en Barcelona mais ou menos clandestinamente.

—Pero cando se veu que as cousas podían marchar, foi cando saíu meu Merlín e os meus Menciñeiros, e se venderon, e se falou deles e entón, empezaron a saír outros libros por todas partes e supoño que sería cando os que rixen Galicia se decataron de que tiñan nas mans un gran instrumento, un instrumento esencial pro desenrolo da cultura galega. Por outra parte, hai que facer notar que este instrumento pra ser válido, tiña que ser un instrumento imparcial, un instrumento ouxeitvo, e foíno nas mans dos que rexiron Galaxia. Naide naqueles tempos, que tivese un texto galego medianamente válido, se quedou sen que fose editado por Galaxia. Galaxia non lle preguntou a naide cal era a súa ideoloxía particular. Galaxia o que se atuvo foi o libro”.

—Aquel movemento cultural cadra en certo xeito coa desilusión política da oposición. Tense escrito que foi unha táctica, táctica de unificación da loita cara a cultura e non á política perante a desespranza do enfortecemento do estado de cousas vido despois da guerra.

—“Sí, foi certo en parte, e eu creo, que foi, por outra banda, importante. E dicir, unha loita política ó longo dos anos cincuenta era unha loita xeneralmente ineficaz. Era unha loita, a maior parte das veces, plantexada arredor de pequenos temas. Creo que era no campo cultural onde se debía dá-la batalla, e déuse. Naide pode negá-los seus froitos. Ahí están: ¿cantos libros galegos se editaron este ano? O redor de douscentos. Pois isto é un éxito, e isto é un éxito da loita cultural. Si a loita fose exclusivamente política, estes froitos non os habería hoxe”.

—Cunqueiro está, como cáseque sempre, no seu gabinete de traballo, a contraluz, de costas o recadro da fiestra ou bordando o perfil contra do ceo e a parade veciños. Está, agora sí, a destapá-las lembranzas cando queremos saber con qué postulados contaban as xentes que ían loitar pola cultura galega.

—“En parte, nunha grande parte (a esto tamén é moi importante porque os froitos tamén están ahí), co idioma. Había que facerlle o intelectual galego habitar na casa da lingua galega. Isto era moi importante e unha vez conseguido, podía facer o que quixera. Sería desesable dalgún lado, unhas obras

literarias que sen perde-lo seu carácter de creación, de fantasía, libre, o mesmo tempo foran un pouco o retrato do país e o retrato da xente do país. Isto é evidente. E evidente tamén que aínda gran parte da creación galega estaba sometida desde sempre a unha literatura costumbrista que era a que dominaba —falo dun grupo moi selecto, de Risco, de Otero, e o propio Castelao con toda a súa grandeza que pra min é indiscutible—. De modo que eu pensaba que ó mesmo tempo que se podía dar un retrato do país e da xente do país, é dicir, facer algo que servise para unha antropoloxía cultural galega, o tempo se podían traer-las novidades, se debían abranguer outros horizontes. Isto propúxenno eu cando escribín o Simbad e as Crónicas do Sochantre porque pensaba que nas letras galegas tiña que haber de todos os temas e todos os países, que isto era realmente necesario e que unha cultura non pode marchar soia cos contos que se contan ó redor da lareira. Hai outras cousas que contar”.

—Porén, seica se quixo seguir a pechá-la cultura galega nela mesma, aínda dentro dos seus progresos e a tarefa arriquecedora do galego mediante a tradución de obras sobranceiras doutras culturas non somentes está por escomenzar, senón que se rexeita.

—“O non querer traducir doutros idiomas ó galego paréceme unha das cousas máis absurdas do mundo. A mín seméllame unha enorme estupidez. Eugenio D'ors decía: “Desgraciado aquel que soio conoce el sabor de la cocina materna pero desgraciado también aquel que no conoce los sabores de otras cocinas”. Creo precisamente que un dos problemas que haberá que abordar é que nós non temos en galego unhas tantas obras esenciais: A Eneida, de Virxilio, a Odysea e a Ilíada, pero especialmente a Odysea, non temos o Shakespeare, non temos o Dante, e isto hai que conseguilo por todos os medios. Unha literatura non é unha gran literatura se non ten eso. Temos que té-la Eneida, o Quijote, o Shakespeare, o Dante, e isto é absolutamente imprescindible. Esta é a cultura e a cultura non funciona por compartimentos estancos”.

—Neste tempo esencial que nos ocupa, Alvarounqueiro, escritor de xornais máis que xornalista, tivo doado acceso ós meios de comunicación. ¿Cal foi o

papel que a prensa desenvolveu cara a cultura?

—“O máis importante que se fixo na prensa galega daquel tempo foi o de “La noche”; falouse mesmo dunha xeneración de “La Noche” na que fixeron as súas primeiras armas moitos, como Méndez Ferrín, por exemplo... Eu tiña unha sección semanal, en fin... a folia literaria de La Noche íba cobrando calidade, seriedade e importancia, pero coido recordar que a denunciou un Coronel de Ourense que amouu un tremendo balbordo e prohibírona por “galeguismo”.

Noutros periódicos era difícil. En Faro de Vigo eu publicaba de cando en vez algunha cousa en galego antes de ser director, nos anos cincuenta ou así, pero en cambio, na Voz de Galicia donde colaborei durante moitos anos non fun capaz de lograr que me publicaran ningún artigo en galego. E dicir, algún dos Menciñeiros que os publiquei alí, están publicados na Voz de Galicia, en castelán, traducidos do galego ó castelán por mín”.

—Porén, hoxe afirmase que nunca existiu unha prohibición explícita da utilización do galego nos xornais.

—“Non a había, non, e logo despois, cando eu fun director do Faro, tanto Manolo Fraga como Pío Cabanillas, pró galego non político, o galego literario, e mesmo nos reportaxes, dábanme enteira liberdade; entón eu empecei a publicar moitas cousas en galego no Faro e fíxose a páxina de letras e demais, pero eso xa ó final do franquismo. Dende logo no ano 1955 eu non poiden conseguir que na Voz de Galicia publicasen un artigo meu en galego”.

—Cando a mañá é clara e Cunqueiro manteón con acouga o fio da lembranza, é preciso tirar neste ponto as fobias galegas dun persoa, Juan Aparicio, no cincuenta e dous, Director Xeral de Prensa, cos seus anatemas escontra do idioma galego.

—“Con respecto a todo, porque é curioso qu Juan

Aparicio tiñalle moito máis medo ó galeguismo que ó catalanismo. El entendía que o galeguismo era á longa unha ponte pra Portugal e entón que era aquí donde podía haber un verdadeiro separatismo, e con éxito, se Portugal fose capaz (era unha visión desorbitada da cuestión e da situación, pero está dígoos porque mo dixoo personalmente a mín) de captar a Galicia”.

—Pro, malia os servizos prestados á lingua dos seus devanceiros, a Cunqueiro articulista bilingüe, chámalo a dirixí-lo Faro de Vigo. Cicais na década dos sesenta os atrancos lingüísticos debalaran pró director dunha publicación periódica.

—“E curioso, eu no Faro en canto ó idioma e a publicar cousas no idioma galego non tiven nunca ningún problema. O Director Xeral de Prensa era amigo meu, Giménez Quile, os Delegados de Turismo que había aquí sabían da miña amizade personal, non política, con Manolo Fraga e Pío Cabanillas, e polo tanto era un pouco intocable. Somentes unha vez tiven un problema pola publicación dun poema de Rafael Alberti, e esto porque o confeccionador atopouse que lle faltaba texto e entón fixo un titular moi grande: “Un poema de Alberti sobre Valle-Inclán en Roma”, e claro, viña destacado, e tal. Entón chamóume do Ministerio Giménez Quile decidíndome que fora ó Estado Maior, ó Servicio de Información, e que dixeran que cómo se facía aquilo cun poeta comunista que tiña o Premio Stalin, e todas esas cousas. Eu resposteille que il sabía de mais como pensaba eu, que son o mais anticomunista circulante que haxa por ahí, e explíqueille o que pasara. Entón advertíume que tivera máis coidado no sucesivo e non chegou a haber expediente, creo, nin siquerra. Non volví a saber máis”.

—Dende que no cincuenta o paréntese que pecha abría a espranza, transcuriron trinta anos de labor. Cunqueiro, dende o seu altorelo,

xa pode falar de coutas acadadas.

—“Coido que Blanco Amor, que é un escritor moi importante e non soio nunha literatura provinciana como a galega, senón importante pola súa calidade sen dúbida ningunha, é un dos que máis outro chegaron. Tamén hai algúns poetas importantes. De todos os xeitos, coido que hoxe non pode haber escritores xeniales nin pode haber grandes figuras nin grandes cumes se non hai ante todo, unha literatura de base, unha literatura media. Sobre este campo medio é sobre o que de vez en cando pode brotar un gran escritor, unha gran obra, etc. Isto é por exemplo a ventaxa da literatura francesa, aparte deso que chama Borges “o escalafón pandillero de las letras francesas”, pero que ten unha enorme literatura de base de certa calidade, e isto é moi importante porque sobre ela é cando se pode erguer realmente unha gran literatura. O mesmo acontece en Inglaterra, por exemplo”.

—E preciso, don Alvaro, aventurarse no vindiouro. ¿Está asegurado pra cultura galega despois de tantas andanzas?

—Creo que ese futuro está perfectamente asegurado. Terían que facernos (abraia o pensamento incómodo) que seie eu en qué peripecia histórica tería que nos meter calquer bárbaro calquer día. Eso non é nunca previsible. Máis na marcha que leva hoxe a cultura galega coido que ten un porvir asegurado. Penso que se pode camiñar. Coido que Galaxia vai seguir facendo colleita todos os anos do novo que saía. E por ela mesma, vai abrir camiños”.

—Non sabemos, tampouco, se aqueles escritores, estes, ficaran encadrados como a Xeración de Galaxia, outro termo máis pra un tempo, pró definitivamente, as etiquetas significan algo de seu? Importa a testemuña dos homes que, coma Cunqueiro, aínda a micrófono pecho, siguen a ter unha anécdota máis no maxín da lembranza.

ALVARO CUNQUEIRO,

TESTIGO DUN TEMPO

Por María Xosé Porteiro —
e Xosé Antonio Perozo

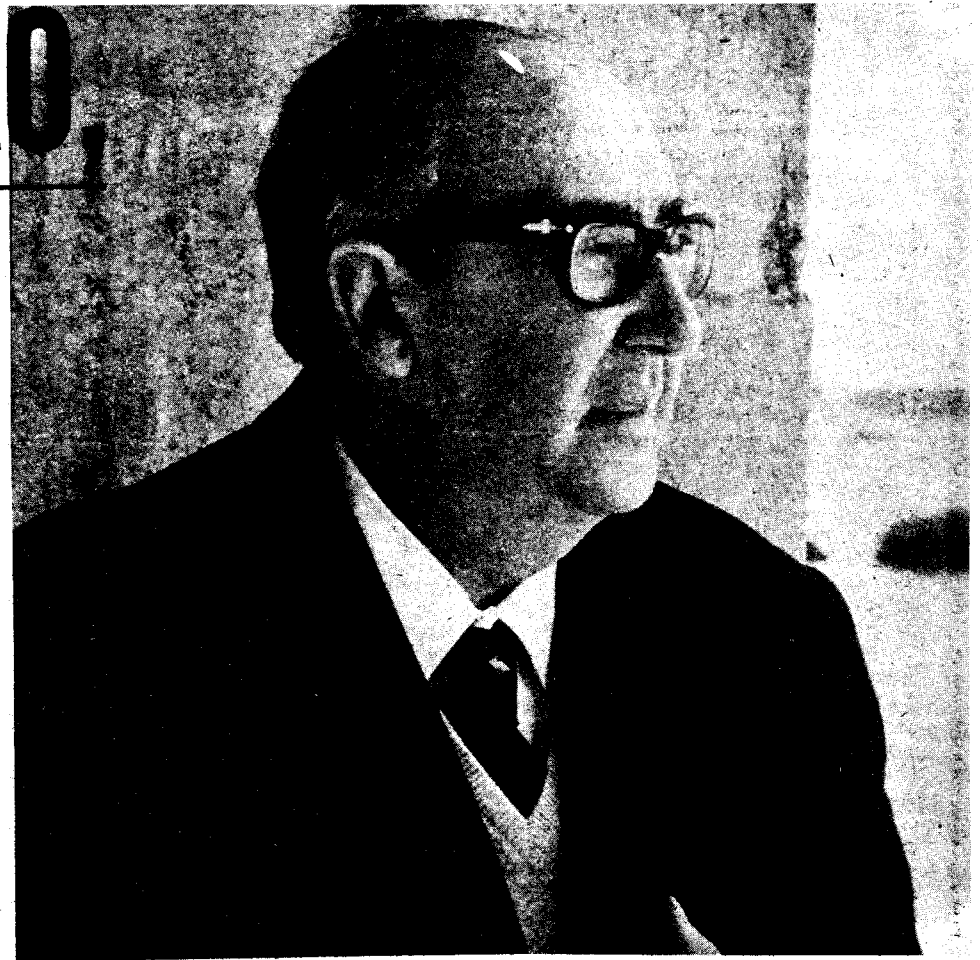
Se cadra, a historia daqueles homes principio-unos tempos do Seminario, e xeracionalmente, pódese-les encadrar baixo estas maiúsculas xenéricas, pero o certo é que logo viu a grande desfeita do 36 abrindo un paréntese nas súas vidas, pra algúns nas súas ideoloxías, pra todos, na súa lingua, que daría cabo parcialmente, nos anos cincuenta. E tamén como a xeración do cincuenta etiquetaron a estes escritores e pensadores galegos que erguendo o seu idioma coma unha grimpola, escomenzaron unha loita cultural na posguerra. Podemos afirmar que na década dos cincuenta se chantan os alicerces enriba dos que se sostén a verdadeira cultura galega moderna e Alvaro Cunqueiro, poeta xornalista, escritor, home coa memoria naquel tempo, aseguranolo —“Sí, sin duda ningunha. Todo arrinca de ahí”.

—Despois de dez anos de posguerra morre Castelao no exilio o tempo que remata a “excentricidade intelectual” a

Coruña, impediuno. Por fin editouno il en Barcelona mais ou menos clandestinamente.

Pero cando se veu que as cousas podían marchar, foi cando saíu meu Merlín e os meus Menciñeiros, e se venderon, e se falou deles e entón, empezaron a saír outros libros por todas partes e supoño que sería cando os que rixen Galicia se decataron de que tiñan nas mans un gran instrumento, un instrumento esencial pro desenrolo da cultura galega. Por outra parte, hai que facer notar que este instrumento pra ser válido, tiña que ser un instrumento imparcial, un instrumento ouxeitivo, e foino nas mans dos que rexiron Galaxia. Naidé naqueles tempos, que tivese un texto galego medianamente válido, se quedou sen que fose editado por Galaxia. Galaxia non lle preguntou a naidé cal era a súa ideoloxía particular. Galaxia o que se atuvo foi o libro”.

literarias que sen perde-lo seu carácter de creación, de fantasía, libre, o mesmo tempo foran un pouco o retrato do país e o retrato da xente do país. Isto é evidente. E evidente tamén que aínda gran parte da creación galega estaba sometida desde sempre a unha literatura costumbrista que era a que dominaba —falo dun grupo moi selecto, de Risco, de Otero, e o propio Castelao con toda a súa grandeza que pra min é indiscutible—. De modo que eu pensaba que o mesmo tempo que se podía dar un retrato do país e da xente do país, é dicir, facer algo que servise para unha antropoloxía cultural galega, o tempo se podían trae-las novidades, se debían abranguer outros horizontes. Isto propúxenno eu cando escribín o Simbad e as Crónicas do Sochantre porque pensaba que nas letras galegas tiña que haber de tódolos temas e tódolos países, que isto era realmente

papel que a prensa desenvolvía cara a cultura?

—O máis importante que se fixo na prensa galega daquel tempo foi o de “La noche”; falouse mesmo dunha xeneración de “La Noche” na que fixeron as súas primeiras armas moitos, como Méndez Ferrín, por exemplo... Eu tiña unha sección semanal, en fin... a folia literaria de La Noche iba cobrando calidade, seriedade e importancia, pero coido recordar que a denunciou un Coronel de Ourense

Aparicio tiñalle moito máis medo ó galeguismo que ó catalanismo. El entendía que o galeguismo era á longa unha ponte pra Portugal e entón que era aquí donde podía haber un verdadeiro separatismo, e con éxito, se Portugal fose capaz (era unha visión desorbitada da cuestión e da situación, pero esto dígoo porque mo dixo personalmente a min) de captar a Galicia”.

—Pro, malia ós servizos prestados á lingua dos seus devanceiros, a Cunqueiro

xa pode falar de coutas acadadas.

—“Coido que Blanco Amor, que é un escritor moi importante e non sojo nunha literatura provinciana como a galega, senón importante pola súa calidade sen dúbida ningunha, é un dos que máis outo chegaron. Tamén hai algúns poetas importantes. De tódolos xeitos, coido que hoxe non pode haber escritores xeniais nin pode haber grandes figuras nin grandes cumes se non hai

o tempo que remata a "corentena internacional" a que estaba sometida España. Unha pequena ledicia no rexime franquista tradúcese nunha norma estabilización que permite os escritores galegos publicarlí na súa lingua tateantes coleccións coma a "Benito Soto" de Pontevedra; ao pensar na creación dunha editorial coma Galaxia.

—“Pensabamos que a situación do ano coarenta, esa situación de cerco, de discriminación, que evidentemente, non se podía prolongar pero de feito prolongábase. Hai que ter en conta, por exemplo, como foi degolada a páxina de letras de “La Noche” de Santiago, que a propia Editorial Galaxia, desde se fundou, e durante moitos anos e baixo sucesivos ministros, non foi incluída no Rexistro de Editoriais, de modo que había sempre unha barreira, un conxunto de dificultades, ademais derivadas das propias dificultades económicas, o lanzar a rúa un libro en galego.

Era realmente como xogar a lotería, naide sabía si ese libro galego íbase vender ou non. Houbo “Comaros Verdes” de Aquilino Iglesia Alvariño, en fin, nun momento difícil, e eu recordarei sempre as dificultades que tiña Tomás Garcés en Cataluña pra editálo seu libríño de dez poetas galegos traducidos ó catalán, porque ó catalán podíase traducir do grego e do latín, pero non se podía traducir do francés e moito menos do galego ou do vasco; entón eu quixenllo editar aquí en Galicia e non houbo posibilidade. O Delegado de Información e Turismo da

libro”.

—Aquel movemento cultural cadra en certo xeito coa desilusión política da oposición. Tense escrito que foi unha táctica, táctica de unificación da loita cara a cultura e non á política perante a desespranza do enfortecemento do estado de cousas vido despois da guerra.

—“Sí, foi certo en parte, e eu creo, que foi, por outra banda, importante. E dicir, unha loita política ó longo dos anos cincuenta era unha loita xeneralmente ineficaz. Era unha loita, a maior parte das veces, plantexada arredor de pequenos temas. Creo que era no campo cultural onde se debía dá-la batalla, e déuse. Naide pode negá-los seus froitos. Ahí están: ¿cantos libros galegos se editaron este ano?. O redor de douscentos. Pois isto é un éxito, e isto é un éxito da loita cultural. Si a loita fose exclusivamente política, estes froitos non os habería hoxe”.

—Cunqueiro está, como cáseque sempre, no seu gabinete de traballo, a contraluz, de costas o recadro da fiestra ou bordando o perfil contra do ceo e a parade veciños. Está, agora sí, a destapá-las lembranzas cando queremos saber con qué postulados contaban as xentes que ían loitar pola cultura galega.

—“En parte, nunha grande parte (a esto tamén e moi importante porque os froitos tamén están ahí), co idioma. Había que facerlle o intelectual galego habitar na casa da lingua galega. Isto era moi importante e unha vez conseguido, podía facer o que quixera. Sería desesable dalgún lado, unhas obras

países, que esto era realmente necesario e que unha cultura non pode marchar soia cos contos que se contan ó redor da lareira. Hai outras cousas que contar”.

—Porén, seica se quixo seguir a pechá-la cultura galega nela mesma, aínda dentro dos seus progresos e a tarefa arriquecedora do galego mediante a tradución de obras sobranceiras doutras culturas non somentes está por escomenzar, senón que se rexeita.

—“O non querer traducir doutros idiomas ó galego paréceme unha das cousas máis absurdas do mundo. A mún semellame unha enorme estupidez. Eugenio D'ors decía: “Desgraciado aquel que soio conoce el sabor de la cocina materna pero desgraciado también aquel que no conoce los sabores de otras cocinas”. Creo precisamente que un dos problemas que haberá que abordar é que nós non temos en galego unhas cantas obras esenciais: A Eneida, de Virxilio, a Odysea e a Iliada, pero especialmente a Odysea, non temos o Shakespeare, non temos o Dante, e isto hai que conseguilo por tódolos medios. Unha literatura non é unha gran literatura se non ten eso. Temos que té-la Eneida, o Quijote, o Shakespeare, o Dante, e isto é absolutamente imprescindible. Esta é a cultura e a cultura non funciona por compartimentos estancos”.

—Neste tempo esencial que nos ocupa, Alvaro Cunqueiro, escritor de xornais máis que xornalista, tivo doado acceso ós medios de comunicación. ¿Cál foi o

ciou un Coronel de Ourense que” armou un tremendo balbordo e prohibírona por “galeguismo”.

Noutros periódicos era difícil. En Faro de Vigo eu publicaba de cando en vez algunha cousa en galego antes de ser director, nos anos cincuenta ou así, pero en cambio, na Voz, de Galicia donde colaborei durante moitos anos non fun capaz de lograr que me publicaran ningún artigo en galego. E dicir, algún dos Menciñeiros que os publiquei alí, están publicados na Voz de Galicia, en castelán, traducidos do galego ó castelán por mín”.

—Porén, hoxe afirmase que nunca existiu unha prohibición explícita da utilización do galego nos xornais.

—“Non a había, non, e logo despois, cando eu fun director do Faro, tanto Manolo Fraga como Pío Cabanillas, pró galego non político, o galego literario, e mesmo nos reportaxes, dábanme enteira liberdade; entón eu empecei a publicar moitas cousas en galego no Faro e fíxose a páxina de letras e demáis, pero eso xa ó final do franquismo. Dende logo no ano 1955 eu non poiden conseguir que na Voz de Galicia publicasen un artigo meu en galego”.

—Cando a mañá é clara e Cunqueiro manteón con acouga o fío da lembranza, é preciso tirar neste ponto as fobias galegas dun persoaixe, Juan Aparicio, no cincuenta e dous, Director Xeral de Prensa, cos seus anatemas escontra do idioma galego.

—“Con respecto a todo, porque é curioso que Juan

devanceiros, a Cunqueiro articulista bilingüe, chámalo a dirixí-lo Faro de Vigo. Cicáis na década dos sesenta os atrancos lingüísticos debalaran pró director dunha publicación periódica.

—“E curioso, eu no Faro en canto ó idioma e a publicar cousas no idioma galego non tiven nunca ningún problema. O Director Xeral de Prensa era amigo meu, Giménez Quile, os Delegados de Turismo que había aquí sabían da miña amizade personal, non política, con Manolo Fraga e Pío Cabanillas, e polo tanto era un pouco intocable. Somentes unha vez tiven un problema pola publicación dun poema de Rafael Alberti, e esto porque o confeccionador atopouse que lle faltaba texto e entón fixo un titular moi grande: “Un poema de Alberti sobre Valle-Inclán en Roma”, e claro, viña destacado, e tal. Entón chamóume do Ministerio Giménez Quile decíndome que fora ó Estado Maior, ó Servicio de Información, e que dixeran que cómo se facía aquilo cun poeta comunista que tiña o Premio Stalin, e todas esas cousas. Eu respósteille que íl sabía de mais como pensaba eu, que son o mais anticomunista circulante que haxa por ahí, e expliqueille o que pasara. Entón advertíume que tivera máis coidado no sucesivo e non chegou a haber expediente, creo, nin siqueira. Non volví a saber máis”.

—Dende que no cincuenta o paréntese que pecha abría a espranza, transcurriron trinta anos de labor. Cunqueiro, dende o seu alvorelo,

grandes cumes se non hai ante todo, unha literatura de base, unha literatura media. Sobre este campo medio é sobre o que de vez en cando pode brotar un gran escritor, unha gran obra, etc. Isto é por exemplo a ventaxa da literatura francesa, aparte deso que chama Borges “c escalafón pandillero de las letras francesas”, pero que ten unha enorme literatura de base de certa calidade, e isto é moi importante porque sobre ela é cando se pode erguer realmente unha gran literatura. O mesmo acontece en Inglaterra, por exemplo”.

—E preciso, don Alvaro, aventurarse no vindiouro. ¿Está asegurado prá cultura galega despois de tantas andanzas?

Creo que ese futuro está perfectamente asegurado. Terían que facernos (abraia o pensamento incómodo) qué seie eu en qué peripecia histórica tería que nos meter calquer bárbaro calquer día. Eso non é nunca previsible. Máis na marcha que leva hoxe a cultura galega coido que ten un porvir asegurado. Penso que se pode camiñar. Coido que Galaxia vai seguir facendo colleita tódolos anos do novo que saía. E por ela mesma, vai abrir camiños”.

—Non sabemos, tampouco, se aqueles escritores, estes, ficaran encadrados como a Xeeración de Galaxia, outro termo, máis pra un tempo, pro definitivamente, as etiquetas significan algo de seú? Importa a testemuña dos homes que, coma Cunqueiro, aínda a micrófono pecho, siguen a ter unha anécdota máis no maxín da lembranza.